

Forfatter: Bording, Anders

Titel: Udrag fra Digte. - 1984

Citation: Bording, Anders: "Digte. - 1984", i Bording, Anders: *Digte. - 1984*, udg. af ERIK SØNDERHOLM, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1984-86, s. XXVI.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-bording01val-shoot-idm140114470205488/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Digte. - 1984

Men i øvrigt er det indlysende, at 1735-udgaven, der bygger på Rostgaards to trykte værktøjsfortegnelser fra 1703 og 1706, og som hviler på Bording-specialisten Peder Terpagers viden, har været rettesnor, specielt med hensyn til hyrdedigtene. I en række håndskrifter på Det Kongelige Bibliotek findes der et ukendt antal hyrdeviser, sikkert nærmere 1000 end 500, men da stilen gennemgående er aldeles upersonlig, og da digterne bygger deres digte over nogle ganske få modeller, der blot er forskellige i henseende til tilvejebringelsen af digtets hovedsituation: klagesangen, er det nærmest halsløs gerning at begynde at forfatterbestemme; for Bordings vedkommende vanskeliggøres hele problematikken yderligere deraf, at hans hyrdeviser normalt optræder lige så anonymt i disse håndskrifter som alle de øvrige, således at udskillelsen beror på Terpager-Rostgaards indsats. De havde til gengæld den fordel at være 275 år nærmere kilden end nærværende udgiver; Bording har dog nogle specielle træk her og der (for eksempel en vis usikkerhed med hensyn til parcernes rollefordeling), der har gjort det rimeligt at forøge bestanden en smule.

Mens 1735-udgaven stort set kun arbejder med tre »generer«: lejlighedsdigte, salmer og hyrdeviser, bliver digtene i nærværende udgave underinddelt på samme måde som i Kingo- og Worm-udgaverne. Hvilket princip man end vælger, vil det imidlertid desværre ofte vise sig vanskeligt eller upraktisk at være aldeles konsekvent, thi dette ville indebære, at det samme digt helst skulle placeres i to-tre undergrupper. I sådanne tilfælde har jeg truffet et valg; som eksempel kan nævnes, at bryllups- eller mindedigte til

kongehuset placeres under gruppen: Digte til kongehuset, og ikke under de ellers relevante grupper, idet jeg anser disse digte for at være politiske digte, der bedst kan samles med lignende politisk bekendende digte; rim- og bindebrevene til Gabel og Tscherning er af samme grunde anbragt under digte til embedsmænd, idet digtene næppe kan betragtes som selskabelig leg, de er derimod bønsskrifter og hyldestdigte til politiske magthavere, enkelte måske derfor med direkte bagtanke på kongen, thi de to nævnte tysktalende statsmænd har næppe kunnet læse Bordings digte med nogen forståelse. Et akrostikon i en hyrdevise (nr. 143) afslører den som et frieridigt, men på grund af hele den bukoliske tradition er digtet forblevet under hyrdedigtningen, så meget mere som en række andre hyrdeviser ligeledes er formede med et akrostikon, hvor det dog ikke har været muligt at bestemme personen eller lejligheden eller motivet. Konsekvens på dette felt har ikke været rimelig eller gennemførlig, thi så skulle digte som de to over Jørgen Brase og Søren Portner (nr. 80 og 81) have været anbragt i forbindelse med hyldestdigte til Tscherning og Ejler Holck; der kunne nævnes flere lignende tilfælde, men de anførte får række.

Med disse modifikationer er der gennemført en genreopstilling i lighed med den i Kingo- og Worm-udgaverne anvendt; inden for de enkelte gener er ordningen forskellig; i lejlighedsdigtene (I-X, XIII) er opstillingen kronologisk, svarende til første afdeling af 1735-udgaven, der opstiller samtlige lejlighedsdigte kronologisk og anbringer ikke daterbare digte til sidst i denne store uspecificerede afdeling; det samme er gjort her; men

under den i forordet nævnte revision af kommentaren er det lykkedes bogstavelig talt lige til renskriften at tidsfæste en række af disse tidligere ikke daterede tekster; da dette først var aldeles klart efter opsætningen af første bind, har det ikke været muligt at rokere om på teksterne, hvorfor disse landvindinger kun fremgår af kommentarens dateringer, men dog præliminært kan aflæses af dateringerne i indholdsfortegnelsen til første bind.

Dette kronologiske princip har ikke kunnet anvendes på det øvrige materiale. Som jeg har omtalt i en afhandling i *Daphnis VIII* (1979) (spec. p. 90-91), har Bording på et vist tidspunkt syslet med planer om en udgave af sine digte, og til det formål har han samlet sine hyrdedigte, forsynet dem med titler og nogle endda med årstal, men antallet er så lille, at opstillingen af digtene i nærværende udgave følger 1735-udgavens alfabetiske princip. At der har været reelle planer om en udgave, kan i øvrigt ses af, at Bording o. 1665 har lavet en omfangsberegning af sine digte (se *Danske Studier* 1974, p. 144 ff.).

For salmerne gælder det, at hovedafdelingen er alfabetisk ordnet ligesom i 1735-udgaven, mens evangeliesalmerne følger Bordings rækkefølge, der er kirkeårets. Hans tanke har vel været den at skrive til alle årets søn- og helligdage, men en sådan systematik lå ikke for ham, så han blev aldrig færdig; 1735-udgaven har ændret denne oprindelige rækkefølge en smule. Digtene i gruppe XVII følger (1) genreopdelingen og (2) den pågældende gruppes ovenfor omtalte ordningsprincip.

Af det nævnte vil det fremgå, at Bordings tekster foreligger dels i originalhåndskrifter, dels i originaltryk og dels i afskrifter af for

det meste aldeles ukendte skrivere. I nogle tilfælde eksisterer der både et originalhåndskrift og et førstetryk, og i disse tilfælde har jeg omend med nogen tøven valgt at følge originalhåndskrifterne (for så vidt det lod sig gøre, idet nogle af disse tekster er ufuldstændige i Bordings manuskript). Den omtalte tøven beror på, at med undtagelse af digt nr. 46 er her klart tale om kladder, og det er rimeligt, at divergenserne mellem kladderne og originaltrykkene er Bordings endelige korrektion af kladderne under renskriften til trykkeriet; imidlertid er det så sjældent, at vi overhovedet har originale digtermanuskripter fra det syttende århundrede, at det har måttet veje tungest til at kunne give et indtryk af Bordings digte i egenhændige versioner; det medfører, at kommentaren vil bringe kladden med alle de oprindelige læsemåder – så vidt de har kunnet læses, thi Bordings rettelser sker ofte på den måde, at han med fed skrift skriver oven i det oprindelige; denne uredigerede tekst efterfølges i kommentaren af et internt variantapparat, der registrerer varianterne mellem originalhåndskriftet og originaltrykket. Originaltrykkene betragtes i alle andre tilfælde som originaler, og i overensstemmelse med almindelige udgivelsesprincipper bringes der ikke varianter fra senere afskrifter. Hovedmængden af bevarede originaltryk har stået til Rostgaards disposition, men enkelte har han ikke kunnet erhverve fra ejeren; i så fald har han taget en afskrift, og i næsten alle tilfælde er disse originaltryk nu forsvundne.

I disse tilfælde får 1735-udgaven interesse eller rettere trykforlæggene, som i nogen udstrækning er bevaret i Gks. 2402,4^o i Det Kongelige Bibliotek. En sammenligning vi-